

53.

9.

DISSERTATIO PHILOSOPHICA
De
STATU ANIMALITATIS, HUMANITATIS ET
CHRISTIANISMII
Eorumque in Moralibus Usu,

Quam
DEI Gratiâ
Et Inclutæ Facult. Philosoph. Indultu
sub Moderamine
VIRI

Maximè Reverendi atqve Excellentissimi
DN. VALENTINI ALBERTI

S.S. Theologiæ Doctoris, ejusdemqve P.P. Extraordinarii, Log.
& Metaph. Ordinarii, Facult. Philosoph. Adfessoris, Collegii B. M. V. Se-
nioris, Academiæ Decemviri, & Alumnorum

Electoralium Ephori

Undiqvaqve bene meritissimi,

DOMINI PATRONI & PRÆCEPTORIS SUI

plus qvam filiali observantia devenerandi,

Publico placidoqve eruditorum examini H.L.Q.C.

subjicit

Autor & Respondens

ANDREAS Gümther / Mattst. Thuring.

d. XIII. Jan. A. O. R. C. I. D. LXXXIII.

LIPSIÆ,
Typis Christoph Günthers.

724.

DISESERVATIOPHILOSOPHICA

ATLAMANATTEAT?

ESTIAPUMOLECTI

IMANITLLIC

REUNGIOMPISTOMOU

ENGOERCI

LIBRETATIONEPIPERUNCTOPI

EDUAVARYUABELISTE

Ad
Præstantiss. DN. RESPONDENT.
Præses.

In ter eos, qui studio Philosophia prudenter nor-
minus quam diligenter incumbunt, Te omni-
no, MI GÜNTHERE, jure meritoq; numero.
Nosti, quam aberraverint Antiqui sapienti, qui
sapientiam professi, densis errorum tenebris
vel vitio seculi vel culpâ factonis, cui nomen dederant, sue, vel
aliis ex causis fuerunt involuti: Nec minus nosti, quam sàpè
sub spe specieq; veri fallant aut fallantur Juniores. Inter has
spinas cupidum veritatis indagatorem ocreatorem oportet ince-
re, memorem illius apud Poëtam:

Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines,

Quos ultra citraq; neqr it consistere rectum.

Medium verò cum hic ubiq; teneas, maxime Tibi cavere nosti
ab iis, qui contra divinas veritates, vel excedendo vel defici-
endo, temerariè sapiunt sibi. Nihil jam dicam de Philosophia
Theoretica, inter cujus Doctores non desunt, qui vel Aristotelem
aliosq; ejus similes ex antiquis Sapientibus de origine
(ne loquar absq; exemplo,) fontium & fluminum, contra ex-
pressum Spiritus S. testimonium, seqvi non erubescunt; vel Re-
centiorum quidem observationes, quas oculis armatis Astro-
nomi, vel cultellis Anatomici, vel Chymici flammis suis haud

immerito tribuunt, decenti applausu prosequuntur; Deum vero,
qui produxit omnia, de creaturis suis loquentem, quidque tribue-
rit ipsis, haud obscurè proferentem, audire deditantur. Nec
de Philosophia Practica specialius monebo quidquam, nisi quod
de argumento à Te, GÜNTHERE Literatissime, jam proposito
mox subjiciendum erit. Sufficiat imprimis, mirari me
unā tecum, quod inter Nostros non desint, qui, per ναοὺς ηλίαν
Novatorum à nostra fide prorsus alienorum, in studio Philo-
sophiae totius Christianae progressiones facere nolint, tantumque,
quod in proverbio dicitur, domesticum thesaurum calumnien-
tur. Utinam vero, quos cœci sequuntur, Doctores accur-
tiūs observarent! Cartesius, qui non ignobile apud ipsos no-
men est, Pontificiam Religionem, cui tamen usque ad extremum
vitæ balitum deditissimus videri voluit, susque degre habuit, adeò
ut eandem esse materiam cum quantitate, tametsi cum jactu-
ra Transubstantiationis in S. Cœna, propugnare ausus fuerit.
Nihilominus hujus vestigia Doctoris, rectius Seductoris, preme-
re nonnullos è Nostratis videas, eodem tandem eventu, ut
E nostre fidei capita evertere malint, quam novitates suas
exuere aut emendare. Inter Cartesianos vel primo loco ho-
diè meretur poni Christophorus Wittichius, Professor Theologus
Leidensis, Civis alias meus Scriptorque doctissimus; qui cùm
Cartesianas aliasque plures novitates sub novis subinde incre-
mentis in apricum exponat, tamen eâ, quâ pollet, sagacitate
principium fidei sue primum, nimirum, quod Rationi confor-
mia sint credenda, fundamenti loco semper ponit. Utinam
ad hoc attenderent omnes è Nostratis, tūm potissimum,
quando ille totam Philosophiam Christianam in exilium agere
tentat per illud suum tritissimum: S. Scripturam non semper
loqui secundum rei veritatem; notarentque, id hypothesi Cal-
vinianorum communi, juxta quam effata Spiritus S. sub
incudem rationis sue revocare audent, haud parum inservire,
næ cautijs mercari discerent nihilque, quod Religioni nostræ
præjudicio esse posset, in Philosophia approbarent. Te vero
Præstan-

Præstantissime GÜNTHERE, majoris esse prudentiæ, hoc spēcimine Tuō, eruditō illo atq; utilissimo, clarissimè demonstrasti. Statum nimirū Christianismi statibus animalitatī & humanitatī comitem imò ducem associasti; hos nimirū ē ratione cognoscens & depromens, illum verò ē Theologia eā, quā decet, circumspēctione, in modum præsuppositorum decenter mutuatus. Præterea, de omnibus, quid sint & quo differant modo, in Capite primo distinctè dixisti, horumq; omnium in moralib; usum in secundo perspicue subjecisti; ostendens sic, piè simul atq; doctè doctrinas Christianæ Philosophiæ per tractari posse. Quid faciam ego, quām ut applaudam Tibi publicè, priscumq; illud acclamem animitus: Feliciter!

C. B. D.
C A P. I.

De

Discrimine trium horum Statuum.

T H. I.

IN Scholis Physiologorum illud non minùs ἀρχαῖον quām πολυθρύλλον: Hominem primum vitam plantæ, deinde bruti, tandem hominis vivere, passim auditur, eoq; triplex noster Status, pro diversis tribus temporib; nervosè indicatur. Primō nimirū vitæ nostræ tempore, maximè, quāndiu intra uterum maternum adhuc delitescimus, instar plantarum crescimus tantū atq; nutrimur, nihil aut parum sentimus; Secundō, quāndo in vitales auras produimus, plura magisq; manifesta sensuum, non æqvè rationis indicia damus, adeoq; in memorem brutorum nos gerere videmur; Tertiō verò id, qvod proprium nobis est, Rationis nimirū opus, tametsi non absq; gradibus, jam minùs, jam magis, edimus, hominumq; titulo nos dignos esse factō ipso probamus.

A 3

T H. II.

TH. II.

Imò verò per reliq' vitam omniem, postqvam usus Rationis semel accessit, triplicium illarum facultatum actus simul in nobis inveniuntur. De sensitivis & rationalibus nullum est dubium, cùm senes æqvè ac juvenes, videre, audire &c. item ratiocinari ac velle, Magistrâ Experienciam doceamus; è Vegetativis verò in corporibus sanis facultas nutriendi nullâ ætate otiosa nec inefficax est, tametsi crescere & generare aut nondum incepimus aut jam desierimus.

TH. III.

Verum enim verò ex his tribus Statibus primus nullo modo ad præsentem pertinet tractationem; cùm non minùs in adultis, qvām in infantibus ac embryonibus extra sphærā moralitatis ponendus sit totus; adeò, ut manifestam ei vim intulerit *Celeberr. Gassendus*, qvando in *Philosoph. Epicuri p. 1551.* Jus Naturæ tām latè accepit, ut facultates vegetativas sub se complectatur, & qvoad hoc commune nobis cum plantis evadat: Contra qvam *Σεβλότητα* vide *Compend. J. N. Dn. Præf. Part. I. Cap. I. p. 23.*

TH. IV.

Et qvid mirum, facultates vegetativas hujus non esse loci, cùm ne sensitivis qvidem eum absolutè tribuamus, sed eatenus tantùm, qvatenus à moralitate participare possunt. Imò verò ipsam Rationem hīc non spectamus in primis ac imperfectis ejus actibus, qui in puerilem ætatem cadunt; sed in satis maturis & in tantum perfectis, ut in sphera morali non tantùm agere, sed & directricis officio defungi possit. Sed hæc digna sunt, ut pleniùs & adcuratiùs exutiantur.

TH. V.

Qvod igitur facultates sensitivas attinet, fatendum qvidem est, eas pertinere omnes & singulas ad animal, qvatenus animal est, nobiscq; sub hac reduplicativā cum brutis esse communes. Omnes etiam ex hāc causā referuntur ad statum animalitatis, prout ille brutis æqvè ac hominibus competit. Qvatenus autem idem in nobis Rationi subordinari suoq; modo moralitatis particeps fieri potest; sanè non omnes facultates sensitivæ ad eum specant, sed illæ tantùm, qvæ Rationi obedire, hujuscq; gratiā moralitatem, suo nimirum modulo, recipere possunt. Tales autem esse facultatem

loco-

colomotivam & appetitivam, hanc verò omnium maximè, cum parat instar Civis sponte, illa in morem servi necessariò, vulgò est notissimum.

Th. VI.

Rem itaq; sic cape. Status animalitatis sumitur vel absolute in se ac suâ naturâ; vel respectivè, cum relatione ad Rationem, à qyâ dirigatur. Primô modô est latior, & non tantum complectitur in nobis hominibus omnes facultates sensitivas, sed & præter nos homines bruta ipsa. Alterô verò est strictior, & nobis non tantum hominibus est proprius, sed & in nobis solas facultates sensitivas Rationi parentes, sub se comprehendit.

Th. VII.

His positis Status Animalitatis h. l. consistit in usu facultatis I. Status locomotivæ, & appetitivæ in nobis hominibus, quatenus actus il- Animali- larum moderamini Rationis subjicere possumus. tatis.

Th. VIII.

Inæqvalitatem tamen, qvam inter has duas facultates jam Th. V. innuimus, ne neglige. Pertinet sanè huc facultas locomotiva, cuius beneficio sub moderamine Rationis manibus pedibusq; aliisq; membris nostris benè aut malè utimur; magis tamen appetitus sensitivus, qvi per affectus suos valdè hic est efficax, eosq; bonos moraliter aut malos reddit.

Th. IX.

Nisi verò sensus etiam ad hunc Statum quadantenus admitti possunt, eò nimirum modô, quo unum eorum atq; alterum, mediante facultate locomotivâ, per rationem ad bonum aut malum dirigi videmus. Hinc Servator ipse Matth. XVIII. non tantum manibus & pedibus vers. 8. sed & oculis vers. 9. scandalum tribuit. Manet tamen & hoc modo penes facultatem locomotivam & appetitivam prærogativa, cùm hæ immediate, sensus verò mediata, de- mūn à Ratione dirigantur.

Th. X.

Ex his facile intelligis, Statum etiam humanitatis aliquando esse respectivum, nimirum, cùm Statum animalitatis, tanquam superior inferiorem, in nobis moderatur. Notanter tamen diximus: aliquando. Nonnunquam enim, imò sæpius, Ratio in seipsa sub- sistit

sistit & actus propriè vereq; humanos, tametsi immanentes, edit;
qvo in casu status humanitatis est & manet absolutus.

TH. XI.

II. Status
Humani-
tatis.

Hinc ille consistit h. l. in usu Rationis, sive hæc actuet seipsum,
sive facultatem locomotivam & appetitivam moderetur.

TH. XII.

Tametsi verò duo hi Status, juxta haec tenus dicta è facultati-
bus rationalibus & sensitivis fluant; hoc tamen loco perinde est,
sive illæ distinctarum animarum (sensitivæ atq; rationalis,) sive
unius (solius rationalis,) in nobis dicantur esse. Qvemadmodum
etiam jam abstinere possumus à qvæstione: qvomodo facultates
animæ rationalis tūm à se tūm ab Animâ ipsâ differant? Qvæcunq;
enim ex sententiis adversis hîc assumatur, Biga tamen Statuum No-
strorum, duplicitibus nimirum facultatibus innixa, salva manebit
atq; integra. Qvanquam dissimulare nolumus, à nobis aliàs uni-
cam in homine animam statui, interq; hanc & facultates ejus, imò
inter facultates ipsas formale tantùm discriminem admitti. Sed hac
de re alibi.

TH. XIII.

Præterea hi duo Status, qvamcunq; è modo dictis contro-
versis opinionibus assumas, nobis intrinseci sunt, & uti anima,
ejusq; facultates, ipsi qvoq; nobis congeniti. Contrà Status Christia-
nismi, qvi hîc à nobis adjicitur, extrinsecus supervenit, indeq;
cùm priores duo omnibus hominibus sint communes, hic tertius
nobis, qvi Christo nomen dedimus, competit solis.

TH. XIV.

Potest verò & hîc Status considerari dupliciter; *vel* *absolutè*
ac in se, prout complectitur ea omnia, qvæ ad Christianam Religi-
onem pertinent; *vel* *respectivè*, in quantum Statum humanitatis,
hodiè in Statu corrupto valdè præcipitem & erroribus obnoxium
emendat & corrigit, sicq; in nobis haud parum præ aliis reddit
perfectiorem. *Primo* modo, uti est amplissimus, ita pro scopo ha-
bet spiritualia, ipsamq; vitam æternam: *Secundo*, longè strictior
est, & ad sola moralia respicit, inq; hâc vitâ terminatur.

TH. XV.

Ex his cùm primus SS. Theologiæ omnino sit relinqvendus;
secundus tamen Philosophiæ non est invidendus, qvamdiu Christia-
nam

nam illam apud nos Christianos esse debere, nisi perperam & absurdè non negamus.

TH. XVI.

Consistit autem ille plenè in hoc, ut quemadmodum Philosophia theoreticæ certa præsupposita à Theologia subministrantur; ita Philosophiæ Practicæ talia simulq; præcepta ex eâdem communicentur, ut non minus hæc in actionibus tutius, quam illa in Scientiis rectius progreedi possit: Ceu de his omnibus mox ex Exemplis clarius patebit.

CAP. II.

De

Trium horum Statuum Uſu in Moralibus.

TH. I.

Usus hic cum longè sit amplissimus, ita tamen est distributus, ut in diversis Exemplis jam ad Statum animalitatis & humanitatis, jam ad Statum humanitatis & Christianismi, jam ad omnes tres pertineat; quam varietatem & nos in seqventibus non tantum observabimus, sed & cōdem ordine, retrogrado tamen, cum à perfedioribus sit incipiendum, jam proponemus.

TH. II.

Ad Statum animalitatis & humanitatis spectat antiqua Stoicorum distinctio inter τὰ περὶ τὰ κατὰ Φύσιν, καὶ τὰ Δέντες, seu prima & secunda Naturæ, scilicet dictamina: de quibus vide Ciceronem II. III. & IV. de Finibus & in I. Academ. question. Gellium L. XII. c. 5. de applicatione verò eorundem ad exempla Senecam passim. E junioribus eandem distinctionem non tantum adducit sed & pleniū secundūm Gellii delineationem deducit Grotius L. 1. de J. B. & P. cap. 2. §. 1. ita, ut per Prima Naturæ, simul atq; natum est animal, ipsum sibi concilietur & commendetur ad se conservandum, atq; ad suum Statum, & ad ea, quæ conservantia sunt ejus Status, diligenda; alienetur autem ab interitu iisq; rebus, quæ interitum videantur afferre: post hæc cognita sequi notionem convenientiae rerum cum ipsâ ratio-

B

ntione, ipsaq; secunda Naturæ. Eorum, qvæ Prima vocantur, exemplum apud Gellium & Grotium est studium tuendi corpus, ita ut unusquisq;, cum utrumvis liceat, aptas malit & integras omnes partes corporis qvam casdem usu imminutas & detortas habere: Secundorum apud Gellium est, prælatio decori & honesti, qvando ejus dignitas præ cæteris omnibus enitet ac præfulget. Qvæ exempla, non minùs ac descriptiones ipsæ, ad statum animalitatis τὰ περιττά, ad humanitatis τὰ δέπτες, referenda esse, ostendunt: qvo etiam sensu illa Cicero, dictis locis, Naturæ principia, initia, primas conciliaciones; hæc Gellius cit. l. reputationem subtiliorem & exploratiorem delectum vocat.

TH. III.

Hac verò distinctione cùm abusi sint Stoici in eo, ut probarent, sola honesta esse verè bona, cùm hæc ad secunda tantum, jucunda verò atq; utilia etiam ad prima spectent: Neq; enim, inquit Gellius l. c. aliud esse verè & simpliciter bonum nisi honestum, aliud quicquam malum, nisi quod turpe esset, existimatum est: reliqua omnia, qvæ in medio forent, ac neq; honesta essent, neq; turpia, neq; I. Exempla bona esse, neq; mala, decretum est: hujus tamen sententiæ falsitas è Tertio Genere. tūm è Statu humanitatis, tūm Christianismi, & ex hoc quidem certissimè, agnosci & refutari potest. Illum nimirum si cum Peripateticis adcuratiū inspiciamus, utilia pariter atq; jucunda nomine bonorum verè talium non indigna esse, deprehendimus quidem; sed si Statum Christianismi consulentes observemus, illa inter objecta & effectus benedictionis divinæ in S. Scripturā passim numerari, adeoq; ab ipso DEO pro bonis haberī, nullum superest dubium, quin verè talia sint & dici possint.

TH. IV.

Abusum etiam aliquem ejusdem distinctionis invenis apud Grotium d. l. quando τὰ περιττά να τὰ Φύσιν, ad Jus Naturæ, tametsi in gradu inferiore refert: In examinando, inquiens, Jure Naturæ primum videndum, quid illis naturæ initiis congruat; deinde veniendum ad secunda. Sed & hunc abusum facile vitas & declinas, si è Statu Christianismi notes, Jus N. pertinere ad reliquias imaginis divinæ; quæ sane, non minùs ac totum olim suum, statui humanitatis sunt propriæ. Hinc argumentamur. Quicquid unicè ad statum humani-

manitatis pertinet, illud nullo modō in primis sed unicē in secundis
Naturæ consistit. Atqui Jus N. &c. E.

TH. V.

Utriq; tamen, tam Grotius, quām Stoici, recte usi sunt hāc distinctione, quando secunda longissimè primis antetulerunt; *quia haec commendent nos quidem recte rationi, sed ipsa recta ratio carior nobis esse debeat, quām illa sint, à quibus ad hanc venerimus*; Grot. d. l. Quod & nos facere debemus; Prima in statu animalitatis subjiciētes & conformantes in statu humanitatis Secundis. Sentias itaq; , in illo primum quoddam Naturæ, e. c. utendum esse Venere; in hoc tamen simul audies secundum , *id faciendum, nisi juxta Leges Civitatis, in quā vivis, non esse, eique obedies*. Atqve sic in aliis casibus innumeris.

TH. VI.

Similiter, si tres illos status debitè subordines, in doctrina de Summo Bono, felicissimè procedere poteris. Dicat enim Epicurus, aut ejus de grege porcus, illud in voluptate corporis consistere; facile agnoscis, hanc, qvòd in statu animalitatis subsistat, summum hominis Bonum esse non posse. Summum enim hominis Bonum in qvo, nisi humanitatis statu qværes & invenies? In hoc verò ipso, cùm inveniantur varia, qvæ vel practicè in vita communī (utī apud ambitiosos & avaros, honores & divitiae,) vel theoreticè in publicis scriptis (sicut habitus virtutis apud Stoicos,) pro summo Bono habentur; sana quidem Ratio ab his Te ad actiones virtuosas (cum Aristotelicis) deducet: status tamen Christianismi Te magis magisq; in hāc sententiā confirmabit, simulq; , quales illæ actiones, minimū in Idea esse debeant, distinctè docebit. In hoc enim statu audis de summo Bono Theologico, qvòd consistat in recuperatione imaginis divinae in spiritualibus: E. colligis facile, summum Bonum Philosophicum ponendum esse in recuperatione ejusdem in moralibus; qvæ non nisi per actiones ex-amussim perfectas fieri potest.

TH. VII.

Quantum autem illud est, quòd in Statu Christianismi affectus II. Exem-
nostros omnium optimè cognoscimus? Sanè, cum virtutes & vitia pla ex se-
moralia illos, tanquam objecta sua interna, ubiq; habeant obvios, i-
mò conjunctissimos, non possunt non illi maximi momenti esse in
cundo Ge-
nere.

Philosophiâ morâli; præsertim cùm objecta interna p̄ræ mediis & externis longè majoris sint efficacitatis. Affectus verrò Ratio Nostra facilè cum Peripateticis in appetitu sensitivo agnoscit; sed & ei soli communiter relinquit, adeoq; non in statu humanitatis sed animalitatis tantùm ponit. Blanditur nimirùm Ratio sibi, putatq; has à se alienas esse perturbationes. Verum enim verrò si ad statum Christianismi respiciamus, videbimus in eo ipsis Angelis (non ἀνθρώποις θεοῖς, sicuti DEO, sed αληθῶς, verè proprièque) affectus à DEO tribui; Quid igitur in nobis appetitui rationali eosdem adscribere vereamur? Imò non tantùm τὸ οὖ, qvòd sint in voluntate, sed & τὸ πὴν εἴναι, five quid sint, hâc Christianæ Philosophiæ methodo certissimè clarissimèque cognosci potest. Nimirum cum Angeli sint immateriales, affectus eorum non possunt esse crassi, qui per se concomitantem habent aliquam corporis alterationem; E. & tales, propter eandem rationem, erunt voluntatis nostræ affectus; subtilest nempe nullamq; corporis commotionem per se in motu suo spirituali reqvirentes.

TH. VIII.

Fœcunda verrò hæc est in Christianâ Philosophiâ notitia, mox aliam pariens similem, de subjecto virtutum moralium, illud nimirum non solùm appetitum sensitivum, sed & rationalem insimul esse. Ratio quidem sibi relicta inclinat in contrariam sententiam, adeò ut ipsum Aristotelem in hanc partem propensiorem videri, abnuere haud renuat Adcuratissimus ejus Interpres Thomasius Noster Philosoph. moralis Tab. VII. Idem tamen cùm Christianus non minùs, qvàm Peripateticus sit Philosophus, mox subjungit: Sed quicquid hic sit de Aristotele, doctrina contraria neaccommodatior est Theologiae orthodoxæ. Sic enim in gratiam non minùs, qvàm ad nutum hujus argumentamur: In quocunq; Appetitu sunt affectus, per lapsum quidem Protoplastorum corrupti, sed apti ad recipiendam mediocritatem moralem, in eum debent & possunt virtutes morales introduci. Atqui in appetitu nostro rationali &c. E.

TH. IX.

Hoc autem cùm non semper faciamus, potius affectus naturâ suâ indifferentes excedendo aut deficiendo fæpissime corrumpamus, non potest non nasci in nobis vitium; cuius natura rectissimè cognoscitur, si non tantùm Rationem nostram in statu humanitatis,

tis, sed & Revelationem in Statu Christianismi, eō nimirūm, qui Christianam decet Philosophiam modō, consulamus. Ratio secum habitans ad omne requirit vitium tūm in intellectu scientiam circumstantiarum moralium, tūm in voluntate volendi actum. Item; cūm ad virtutem non sufficiat unicus actus bonus, sed requiratur habitus; ne vitium qvidem sine hoc dari posse, similiter statuit. Oppositorum nimirūm, in generalibus, eādem esse rationem ubiqꝫ observat, ideoqꝫ hīc aliam esse non posse, concludit. Vertim enim verò hæc ἀνεξίστα ejus, mera est ignorantia. Nihil enim novit de peccato originali; multò minùs in profunditatem ejus penetrare potest. Utrumqꝫ verò cūm edoceamur in Statu Christianismi, rectius etiam pleniūs qꝫ in Christianā nostrā Philosophiā Vitii naturam cognoscere describereq; possumus. Postquam nimirūm è Spiritu S. audiūmus, peccatum esse ἀνομίαν; i. Joh. III. 4. ἀδικίαν, ibid. c. V. 17. ulterius ad vitium in genere requiri mus nihil, neqꝫ in intellectu scientiam, neqꝫ in voluntate consensum; qvemlibet etiam actum vitiosum pro malo jure meritoqꝫ habentes; tametsi gradum majorem vltiositatis putemus esse, ubi aliquis ex habitu sciens & volens peccat. Qvām utilis verò hæc sit methodus Christianæ Philosophiæ, experimur, qvoties cum Pontificiis de natura Peccati disputamus. Hī enim in Statu humanitatis hōc loco tantum subsistunt, nullumqꝫ, quod à sciente & volente non sit commissum, agnoscunt. En reum id apertè confitentem; Andradium nimirūm, & qvidem in ipso Concilio Tridentino ita Orthodoxarum Explication: Lib. III. fol. 80. fac. 6. scribentem: *Qui voluntarium illud (peccatum & qvidem semper) esse & à sciente committi pernegat, hominem propriā & excellentissimā naturā spoliat, atqꝫ cūm brutis animantibus ac feris connexit & copulat.* Sic verò utroqꝫ oculo ad Statum humanitatis respiciens, Status Christianismi prorsus dememinit; unde qvoque primō statim loco summam Philosophorum omnium confessionem ibid. ponit.

TH. X.

Postquam autem hāc viā cognovimus vitium plenissimè; oppositum, ejus, nimirūm virtutem, non possumus non exactissimè qvoque cognoscere, hūjusqꝫ natūram non minùs cū ὁρθότητi, sicut illius ēn ἀνομία collocare. Valet enim consequentia: Si vitium consistit in aberratione à lege, virtus ponenda est in rectitudine secundūm

eandem; Hæc tamen non est alia, qvoad rem, à μεσότητι, sive mediocritate Peripateticorum; sicut temperamentum in Physica nihil est aliud, qvam quatuor primarum qualitatum rectitudo; tametsi utrobiq; diversitas sit in vocibus. Unde qvod è Statu Christianismi hic percipimus commodum, non in accessione novæ sententiae, sed in Aristotelicæ clariori & certiori confirmatione collocamus.

Th. XI.

Majus lucrum hinc accipiimus, si ad virtutes in specie progediamur. Assumamus unam, qvæ re nomineque magna est, Magnanimitatem. Sanè, qvod in hâc describenda neglexerit Aristoteles *Nicomach. IV. 3.* si nimis in Statu humanitatis subsistamus, non erit. Rectè tamen *Dn. Thomasius l. alleg. Tab. XX.* in fine monet, eam sic exponendam esse, ne cum Christianâ humilitate pugnet; respiciens dubio procul ad eundem Aristotelem, apud qvem inveniuntur nonnulla, cum illo minus convenientia; è qvibus postremum non est, quando d. l. Meminisse, inquit, (magnanimi) videntur, qvibus benefecerint: eorum autem, à qvibus acceperint, minimè. Nam is qui accepit, minor est beneficium conferente; vult autem esse superior: Etiam illa jucundè audiunt, hæc molestè.

Th. XII.

Magnanimitate verò major adhuc est Virtus Heroica, quæ, sicut Statum humanitatis transcendere, nobisq; quandam conferre divinitatem videtur; ita è Statu Christianismi eò adcuratiùs cognosci potest, quò pleniùs de rebus divinis in hoc informamur. Patebit id clarissimè, si de natura Virtutis hujus pauca præfati fuerimus.

Th. XIII.

Certum nimirum est, Virtutem Heroicam & communem non essentiâ sed gradibus differre. Nec dubium est, perfectionem in Heroicâ majorem à speciali concursu divino, cùm universali communis etiam Virtus gaudeat, principaliter pendere. Illam verò in quo Statu, humanitatis an Christianismi, perfectius cognoscimus? Responsione nostrâ non opus est, ubi de prærogativa hujus præ illo, hōc in primis loco, consentiunt omnes. Sub initium tamen & finem actionum heroicarum vel maximè reperitur unum & alterum, quod uti ad eas potissimum reqviritur, ita in Statu Christianismi clarissimè cognoscitur. Sub initium necesse est, à DEO conferri potentiam ad hujusmodi Virtutem tam recipiendam, quam exerce-

cen-

cendam; quô requisitô non minùs Virtus heroica à communi, quam
habitùs infusus ab acquisito generaliter differt. Sic, antequam
Apostoli notitiam linguarum, tanquam donum Spiritus Sancti ac-
ciperent, conferenda priùs per eundem ipsis erat facultas, ad reci-
piendam ἐν τῷ νῦν tanti beneficij prolixitatem. Eundem in mo-
dum Heroas suos ante omnia DEUS reddit aptos, ut tām excellen-
tem Virtutem, modulō humanitatis majorem, capere possint. In
Statu verò Christianismi hoc requisitum sicuti prægentilibus obser-
vari, ita præ iisdem etiam melius dijudicari potest. In illo ni-
mirum invenimus habitus istos, de quibus modò diximus, infusos,
quos cum Virtute heroicâ conferre, adeoq; hanc ex illis, quoad
hoc cognoscere possumus. De dono lingvarum jam dictum fuit;
quod tametsi hodiè non detur, nobis tamen ex historiâ sacrâ notis-
simum est; Virtutes autem Theologicæ, Fides, Spes & Charitas Chri-
stiana, in hunc usq; diem à Spiritu S. nobis infunduntur; Unde, in
Statu Christianismi, firma necitfir consequentia: Unde est potentia
recipiendi Virtutem infusam, inde quoq; venit eadem ad recipien-
dam Virtutem heroicam. Atqui à DEO immediate est &c. E.
Quo argumentandi subsidio cùm propter defectum talium Vir-
tutum infusarum extrà Statum Christianismi careamus, seqvitur,
quòd nisi in hoc tām exquisita Virtutis heroicæ notitia haberi non
possit. Sub finem verò actionum heroicarum DEUS testatur ma-
xime de concursu suo speciali, nimirum per eventum ostendens, se
ministerio talis Viri ad reformandam aut conservandam Ecclesiam
sive Rempublicam singulariter usum esse. Ad hunc scopum verè
divinum, si extrà Statum Christianismi simus, vix ac ne vix qui-
dem respiciemus, minimum tām adcuratè ac distinctè ipsum non
agnoscemus.

TH. XIV.

Quò nobilia verò hæc duo sunt requisita, item, quò per-
fectiùs in solo Statu Christianismi cognoscuntur; eò certius etiam
Virtutem heroicam apparenter talem à verâ in eodem discernere
valemus. Quemadmodum contrâ nullum est dubium, gentiles
hæc exactiori notitiâ destitutos s.rpiùs in exemplis dijudicandis aber-
rasse & murem pro Leone ostendisse.

TH. XV.

Magna itaq; sunt, quæ è Statu Christianismi in Statum huma-
nita-

nitatis redundant, commoda. Exilia tamen viliaq; illa qvoq; censeri non debent; qvæ subinde per collationem Statu humanitatis & animalitatis obtinentur.

TH. XVI.

III. Exempla ex pri-
mo gene-
re. Hærebimus jam in limine tantum Ethicæ Aristotelicæ, in quo
cespitabis, aut præceps rues, nisi hos duos Status adcuratè noveris
distingvere. Quid enim prius, quid potius est addiscendum in illa
disciplina morali, qvam vera propriaq; natura Spontanei? qvippe
quod Virtus moralis, in cuius exercitio consistit summum Bonum
Practicum, sit habitus Proæreticus aut electivus, & consequenter
spontaneus. Sed nihil in hâc doctrinâ proficies, nisi duos hos Sta-
tus, animalitatis alterum, alterum humanitatis, rectè perdidiceris.
In utroq; nimirum invenitur quoddam spontaneum, sed diversissimæ
naturæ, eoq; adcuratiùs distinguendum, quò facilior est lapsus
in pericolosam confusionem. Spontaneum nimirum in Statu ani-
malitatis reqvirit tantum exemptionem à coactione, nt' appetitus
meus (ab intrâ,) non vis alterius (ab extrâ) sit principium meæ
actionis: Quem in modum bruta operari, à cane carnem, ab eqvo
avenam aut fœnum, &c. quotidiè appeti videmus; tantum abest, ut
in hoc genere spontanei nos deficiamus. Unde & hoc non minùs
ac Status animalitatis ipse, nobis cum brutis commune esse dicitur.
Longè verò liberius ac præcellentius est spontaneum, quod Statu
humanitatis adeoq; nobis hominibus proprium est, consistens non
tantum in exemptione à coactione sed & à necessitate, ut positis
omnibus ad agendum requisitis omnibusq; obstaculis remotis, pos-
sim perinde agere & non agere, agere sic aliterq;; quem in modum
Stoici voluntariâ inediâ, positis omnibus ad edendum bibendumq;
requisitis, oneratâ cibo potuq; mensâ, & remotis omnibus impedimentis,
imò adhibitis Amicorum adhortationibus, mortem sibi ac-
celerabant; e. c. Pomp. Atticus, qui cum Agrippa cum flens atq;
osculans oraret atq; obsecraret, ne id, ad quod natum cogeret, ipse
qvoy; sibi acceleraret, & qvoniam tum qvog; posset temporibus super-
esse, se sibi suisq; reservaret, preces ejus taciturnâ suâ obstinatione de-
pressit; apud Nepotem in ejus vitâ. Ita verò se bruta gerere non
possunt, qvæ si fame vexentur aut siti, cibusq; adsit aut potus, non
possunt

possunt non in eum irruere , suæq; satisfacere appetitioni. Hoc verò spontaneum est illud ipsum , quod ad Virtutem requiritur ; inq; ejus gratiam in ipso aditu Ethicæ utroq; oculo venit observandum.

TH. XVII.

Quod si deinde ad Virtutis species progredi libeat , statim aberrabis in primo earum pari , ex mente quidem Aristotelis cognoscendo & ab aliis Virtutibus distinguendo , nisi hos duos Status ante oculos habueris . Cùm enim Platonici ad Temperantiam regulerint tām bona è Statu humanitatis , (opes & honores ,) quām animalitatis , (voluptates oris & Veneris ,) quā de re præ aliis legi meretur Cicero lib. i. Officiorum ; Aristoteles tamen ad eandem hæc postrema tantum pertinere putat ; quemadmodum ad Fortitudinem ex opposito ea tantum mala , quæ in Statum animalitatis cadunt , (vulnera , ipsamq; mortem bellicam ,) refert . Quo obseruatō , constabit Tibi facile de ratione , methodoq; , quā Aristoteles numerum Virtutum majorem , quām Platonici , inire , duasq; ex illis omnibus Virtutibus primas , æquali malorum & bonorum è Statu animalitatis factā distributione , harmonicè distingvere potuerit . Ut taceam hāc vice alia .

TH. XVIII.

Haberemus nimirum plura , & quidem ex omnibns tribus generibus , quæ de trium horum Statuum usu in philosophia morali in medium afferre possemus ; cùm præsertim in ea Status Christianismi longè majoris sit efficacitatis , quām ut omnia ejus exempla paucis hisce pagellis comprehendendi possint ; Jam tamen hæc pauca sufficere , locoq; speciminis esse possunt . Erit , si DEUS voluerit , ubi reliqua pleniū & hæc ipsa quoq; adcuratiū in lucem publicam protrahemus : D E O quidem juvante , cui jam sit Laus , Honor & Gloria .

C

COROL.

COROLLARIA.

- I. Sola Christiana Logica propositiones agnoscit inusitatas.
- II. Sola Metaphysica Christiana novit, inter essentiam substantiae singularis creatæ ejusq; subsistentiam reale discrimen esse.
- III. Sola Physica Christiana non ignorat verum mundi initium.
- IV. Sola Philosophia Moralis Christiana optimè tum fontem tum finem legum bonarum ostendit. Hinc recte jam ante nos B. Chytræus ad Joh. Moserum, Viennensem, A. 1571. in Volum. Epistolar. pag. 32. seq. & de fonte quidem (1.) *Cum fons Juris & omnium Legum honestarum origo prima sint, non Solonis ἀγορεῖς, non Lycurgi πόντεας, non Pandectæ vestræ nec duodecim Tabulæ, imò ne faxæ quidem illæ Moysis Tabulæ: sed mens divina, æterno & immoto septo, justa & æqua ab injustis & pravis discernens, cuius radii in Mentes humanas sparsi & in Decalogo breviter comprehensi sunt, ut vita humanae norma essent: Pergrata mihi olim Praeceptoris mei commonefactio fuit, qvi Studii Juris prima exordia non à Prætoris edicto, nec duodecim Tabulis, ut olim usitatum fuit, nec ex Justiniani Libris, multò minus ex rancidis Interpretum quorundam Commentariis, sed penitus ex intima mente divina, quæ æterna lege recta & prava discernit, & Philosophia Morali, quæ explicatio est Legis Naturæ, ex mente divina in nostras mentes derivatæ, petenda esse.*

Idem de fine ibid. Hunc fontem Juris, videlicet DEUM ipsum seu LEGEM divinam discernentem septo immoto recta & prava, semper in discendo Jure respicere & in conspectu assidue habere, utilissimum est. Nam & amorem ac reverentiam erga LEGES auget aspectio DEI auctoris, & certitudinem earum demonstrat consideratio rationum, quibus ex illo fonte Mentis seu Legis Divinae, rivi Legum humanarum deducti sunt: & finem studii IURIS nostri in Christianis Scholis & Republ. non quaestum & ambitionem esse monemur, sed DEUM ipsum, ad cuius Sapientie & Justitiae normam & nostros mores & vitam, & omnia, quæ Reipubl. & privatis damus consilia, dirigere & conformare debeamus & studiosè inquirere ac discere doctrinam, in qua DEUS voluntatem suam de nostra salute & veris cultibus ipsi prestandis in Ecclesia patefecit. Nam hoc ipsum discrimen honestorum & turpium, seu

Noti-

Notitia Legis DEI, naturè insita, ex qua Juris-Consultorum doctrina
extruitur, liquido demonstrat, esse DEUM, cui obedientia juxta hanc
ipsam Legem praestanda sit ab hominibus, ideo conditò à DEO,
ut ipsi archetypo vita & moribus sanctis & justis
conformes sint.

Madrigal.

Die Blumen sind wie Leichen;
Das ganze Feld steht jetzt in weisser
Trauer/

Und ist erstarrt vor Frost und kaltem
Schauer!

Doch hier wird vorgestellt
Ein ander weisses Feld.

Durch dein gelehrt Pappier
Spriest schöne Kunst wie holde Blumen
Wohl! dieses wird dir dienen (für.
Zu Nutz vor deinen Fleiß:
Der Ehren Ehren-Preiß
Muß flugen Häuptern auch im rauhen
Winter grünen.

Seinem werthesten Freunde setzte
dieses mit Glück-wünschender
Feder

Salomon Franck.
Morta-

Mortales præstas, Günthere, ut corpore multos;
Sic etiam multis mente præire soles:
Is prius adfirmat, modò qvi tua conspicit ora,
Posterius nobis litera scripta probat.

Ut formam magnam, magnas mentisqve sagacis
Dotes excipient præmia magna, precor,

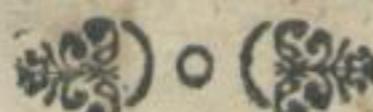
*In honorem eruditissimi Dn. Aut. RESP.
amici sui integerrimi
scribebat*

Christophorus Theodorus Ernesti,
SS. Theol. Stud.

Illecebrae fugiunt animum, qvi sponte coronam
Palladis elegit textam, qvâ docta beantur
Tempora. Nam Docti doctis stringuntur abenisi!
Non secus ac fortis medios grassatus in hostes
Militis esse solet genius; perdocta Salana
Güntheri Clio peragrat Thuringica castra
Primùm, post etiam ulterius famam inscrit Albo
Clarorum Phylureo, in pulpita ducta Sophorum,
Ult pariter monstrat, virtus quo brachia tendat!
Non similis lanæ res est defensa caprinæ,
Sed verè cunctorum ex asse meretur honorem.
Propterea nullus renuit jam pulpita adire
Atque tuis, ô luce magis Dilecte, decoris
Suffitum manibus gratum, quô Lipsia fumet
Ac natale solum, celsis imponere honorem
Aris; Hunc Merito mea mens non detrabet unquam.

Hoc
Cordi suo

Christophorus Lubecus,
Philotheosophus.

UD 17

